

Handläggare
Anna Forsström
08-508 25 085
Carolina Morales
08-508 25 146

Till
Socialnämnden
2020-02-18

Socialtjänstinspektörernas årsrapport 2019

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas årsrapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till kommunstyrelsen
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till samtliga stadsdelsnämnder

Lena Lundström Stoltz
förvaltningschef

Gunilla Ekstrand
avdelningschef

Sammanfattning

Under 2019 har socialtjänstinspektörerna genomfört granskningar vid fem stadsdelsförvaltningar gällande våld i nära relationer samt följt upp tidigare granskningar.

I kvalitetsgranskningarna om våld i nära relation framkom inga större skillnader beträffande handläggning och bedömningar vid de aktuella stadsdelsförvaltningarna, vilket utifrån ett likställighetsperspektiv är positivt. Genomgående fick brukaren snabbt insatser som svarade mot behoven av skydd. Merparten av utredningar byggde på användandet av FREDA¹ och andelen barnkonsekvensanalyser har ökat. Utvecklingsområden var bland annat att hjälpbehovet på lång sikt var mindre uppmärksammat och att analys utifrån särskild utsatthet ofta saknades.

Uppföljningarna av granskningarna om tillämpningen av LVU och LVM² visar att de använts som underlag i stadsdelsförvaltningarnas utvecklingsarbete och har bidragit till likställighet över staden.

¹ Standardiserade bedömningsmetoder för farlighetsbedömning och beskrivning utifrån våldsutsatthet

² Lagen om Vård av Unga, Lagen om Vård av Missbrukare i vissa fall

Bakgrund

Socialtjänstinspektörernas verksamhetsinriktning och mål är att ”stadens insatser inom individ- och familjeomsorgen ska vara av god och jämn kvalitet, den enskilde ska få likvärdig bedömning oavsett var i staden ärendet behandlas”. Lagstiftning, kommunfullmäktiges mål, specifika nämndmål och stadens riktlinjer ska vara styrande för inspektörernas arbete. I socialtjänstinspektörernas arbete ingår att årligen avlämna en rapport över årets verksamhet.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet
- Tillgänglighet³

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 12 februari 2020. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 13 februari 2020.

Ärendet

Under 2019 har socialtjänstinspektörerna genomfört granskningar vid fem stadsdelsförvaltningar gällande våld i nära relationer samt följt upp tidigare granskningar.

Årets kvalitetsgranskningar om handläggningen av våld i nära relationer omfattade Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen, Norrmalm och Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltningar. Syftet var att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om olika stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på samma sätt. Sammanlagt granskades 150 slumpvis utvalda ärenden gällande våldsutsatta vuxna. Tidsperioden som granskades var 2018-2019.

De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån några kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens definition av god kvalitet.

Trygghet och säkerhet

Socialtjänstinspektörerna fann inga direkta skillnader i bedömningarna om behov av stöd och skydd vilket visar på en likställighet mellan de granskade enheterna. Genomgående fick brukaren snabbt insatser som svarade mot behoven av skydd, utifrån vad som framkom i utredningarna. Granskningen visade på vissa brister beträffande handläggningstider och dokumentation vilket behöver följas upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Helhetssyn och samordning

Utredningarnas innehåll följde Socialstyrelsens handbok⁴ om vad som ska belysas väl vad gäller våldet och behovet av insatser på kort sikt. En återkommande reflektion vid samtliga enheter var dock att behovet av stöd på längre sikt inte alltid belystes lika tydligt, vilket även Inspektionen för vård och omsorg (IVO)⁵, Kriscentrum och föreningen Equal beskriver utifrån deras erfarenheter.

Insatserna som samhället ger måste på ett flexibelt och lyhört sätt planeras utifrån den våldsutsattas unika förutsättningar och behov. Analyser som inbegrep klientens behov med uttalad hänsyn till särskild utsatthet fanns endast i 12 % av de ärenden som handlade om våldsutsatta med komplexa behov.

Andelen barnkonsekvensanalyser har tydligt ökat jämfört med tidigare granskningar. Samsyn och samverkan med barn- och ungdomsenheterna (BoU) genom hela ärendeprocessen var dock ett utvecklingsområde. Norrmalms projekt ”Tillsammans för barnen” är ett gott exempel för att stärka samarbetet.

Kunskapsbaserad verksamhet

De granskade enheterna hade handledning och samlad relevant grundkompetens för att handlägga våldsutsatthet. Enheterna rekommenderas att i kvalitetsarbetet använda sig av erfarenheter hos organisationer som stöder brukare, såsom till exempel föreningen Equal. Kungsholmens enkät är ett gott exempel på systematisk uppföljning av målgruppen.

Riskbedömningar gjordes och följdes upp löpande i majoriteten av ärendena, vilket är en viktig kvalitetsindikation. I 83 % av de granskade ärendena hade bedömningsinstrument använts. Att instrument används i hög grad bidrar till enhetliga utredningar och

⁴ Socialstyrelsen (2016) Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer

⁵ Inspektionen för Vård och Omsorg (2014) Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld

att relevanta förhållanden uppmärksammas som underlag för bedömning.

Effektivitet och tillgänglighet

Av de slumpvis utvalda ärendena hörde totalt cirka 56 % till särskilt utsatta grupper, av vilka flest handlade om kvinnor med utländsk bakgrund. Få ärenden återfanns som rörde andra utsatta grupper såsom till exempel våldsutsatta i missbruk eller äldre. Detta kan ses som en indikator på att socialtjänsten inte når tillräckligt många våldsutsatta med särskild utsatthet.

Behovet av mer praktiskt stöd till våldsutsatta återkom genomgående i samtal med enheterna, liksom vid intervjun med Equal. Socialsekreterarnas utrymme att ge mer ”hands on”-stöd är begränsat med hänsyn till arbetsbelastningen. Det är utifrån ett tillgänglighetsperspektiv oroande om socialtjänstens insatser inte i tillräcklig omfattning anpassas till den enskildes förmåga eftersom insatserna därmed riskerar missa att svara mot vissa målgruppers behov.

Självbestämmande och integritet

I så gott som alla ärenden var den enskildas delaktighet och inflytande tydligt i handläggningen vilket visar på ett gott socialt arbete, präglat av lyhördhet och respekt för den enskildas integritet. Utredningsmallen vid Rinkeby-Kista var mycket väl utarbetad och lyfte på ett respektfullt sätt fram den våldsutsattas resurser och förmågor. Mallen är att se som ett gott exempel och bör spridas till samtliga relationsvårdsteam.

Jämställdhetsanalys

Socialtjänstinspektörernas granskningar inkluderar ett jämställdhetsperspektiv för att kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan män och kvinnor/flickor och pojkar. I denna granskning har endast ett fåtal män hittats bland de 150 slumpvist utvalda ärendena, vilket har medfört att en analys utifrån könsuppdelad statistik inte har varit möjlig. Att det ser ut så speglar det faktum att den absolut vanligaste formen av våld i nära relation är en man som utövar våld mot en kvinna som han har ett förhållande med.⁶ Samtidigt visar undersökningar att även män utsätts för våld av sina partner och andra familjemedlemmar, men att många våldsutsatta män inte anmäler det våld de utsatts för.⁷ Att så få män funnits bland ärendena kan ses som en indikation på att

⁶ <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer/>

⁷ <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/mans-utsatthet-for-vald-i-nara-relationer/>

socialtjänsten behöver utveckla arbetet för att nå fler våldsutsatta män.

Uppföljningar

Uppföljning av kvalitetsgranskningen om ungdomar med kriminellt beteende och missbruk från 2017-2018 omfattar Kungsholmen, Östermalm, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Skärholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö stadsdelsförvaltningar. Uppföljningen visar att ett omfattande utvecklingsarbete genomförts, bland annat genom ändrade arbetssätt och rutiner, utbildning i bedömningsinstrument och satsningar på SIP. Fokus har också legat på att i högre grad använda Framtid Stockholm. Utifrån vad som framkommer i uppföljningen tillämpas LVU i hemmet nu på ett likställt sätt över staden.

Uppföljningen av kvalitetsgranskningen om vuxna i missbruk och tillämpningen av LVM från 2018 omfattar stadsdelsförvaltningarna Hässelby-Vällingby, Farsta, Södermalm och Enheten för hemlösa. Uppföljningen visar att enheterna använt sig av resultatet i sitt utvecklingsarbete. Detta har bland annat resulterat i ändrade rutiner, utökad samverkan såväl internt som externt och kortare handläggningstider. Flera enheter pekar på att den sociala indikationen nu används i högre grad i LVM-bedömningarna.

Planering 2020

Under våren kommer socialtjänstinspektörerna att granska handläggningen av familjehemsplacerade barn med fokus på hälsa, umgänge och delaktighet. Granskningen kommer att omfatta fyra stadsdelsförvaltningar. Under hösten kommer ekonomiskt bistånd att granskas vid tre stadsdelsförvaltningar, med fokus på hur ansökningar om akut logi handläggs.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas årsrapport för 2019.

Bilaga

Årsrapport 2019 Socialtjänstinspektörer